100 جىلدىق كۇرەس جولىندا جاڭا سابارعا اتتانايىق

"جاڭا اسكەرلەر لاگەرىنىڭ" ءمان - جايى

جەلبىرەگەن قىزىل تۋ
حيكايالار ⑤

□ انار بۇلت / شينجياڭ گازەتىنىڭ ءتىلشىسى چىڭ يۋەيۋە

اۋتونوميالى رايوندىق پارتكوم پارتيا مەكتەبىنە (اكىمشىلىك شۋەيۋان) تاياۋ ماڭدا باياعىنىڭ سارىنى ەسكەن ءبىر اۋلا بار، قىزىل جوسالى ۇلكەن قاقپاسىنىڭ ماڭدايشالىعىنا "جاڭا اسكەرلەر لاگەرى" دەگەن تاقتايشا ىلىنگەن. وسىندا ەكسكۋرسيالاي كەلگەن ادامدار بۇل اۋلانىڭ تاريحىن ءالسىن - ءالى سۇراستىرىپ جاتادى. مۇنى الدىڭعى عاسىردىڭ 30 - جىلدارىنداعى ءبىر ايبىندى تاريحتان باستاپ ايتۋعا تۋرا كەلەدى.

1936 - جىلى 10 - ايدا قىزىل ارميا ۇزاق جورىقتىڭ جەڭىسىنە جەتىپ، اسكەري قوسىندار جەڭىسپەن كەزدەسكەنىنەن كەيىن، قىزىل 4 - باعىت ارمياسىنىڭ ءبىر ءبولىمى ورتالىق اسكەري ىستەر كوميتەتىنىڭ بۇيرىعى بويىنشا باتىستا حۋاڭحىدان ءوتىپ، نىڭشيا شايقاسى جوسپارىن اتقارادى. 11 - ايدا ورتالىقتىڭ نۇسقاۋىمەن جۇڭگو جۇمىسشى - شارۋا قىزىل ارمياسىنىڭ باتىس باعىت ارمياسى قۇرىلادى ءارى باتىس باعىت ارمياسىنىڭ اسكەري اكىمشىلىك كوميتەتىن قۇرىپ، حىشي كارىيدورىنا سوعىسقا اتتانىپ، شينجياڭ ارقىلى سوۆەت وداعىنا دەيىنگى حالىقارالىق جولدى اشۋ بورىشىن ارقالايدى.

1936 - جىلى 11 - ايدان 1937 - جىلعا دەيىن باتىس باعىت ارمياسىنىڭ كوماندير - جاۋىنگەرلەرى ءبىر نيەتپەن جۇمىلىپ، الدىڭعىلاردىڭ ءىزىن كەيىنگىلەر باسىپ، سوڭىنا دەيىن شايقاس جۇرگىزۋ بەكىمىنە كەلەدى، قانىشەر، جاۋىز ما شاڭراعى ارمياسىنىڭ نەگىزگى كۇشتەرىمەن ولىسپەي - بەرىسپەيتىن شايقاس جاساپ، سوڭىندا قالىڭ جاۋعا توتەپ بەرە الماي اۋىر جەڭىلىسكە ۇشىرايدى، قىزىل 5 - ارميانىڭ جۇنجاڭى دۇڭ جىنتاڭ، قىزىل 9 - ارميانىڭ جۇنجاڭى سۇن يۇيچيڭ قاتارلىلار ارت - ارتىنان داڭقپەن قۇربان بولىپ، كوپتەگەن كوماندير - جاۋىنگەرلەر قازا بولادى، جارالانادى، قابىرعادان قان كەشكەن ولار ەر تۇلعالارىمەن قاھارماندىق ايبىندى جىر جازادى.

1937 - جىلى 3 - ايدىڭ 14 - كۇنى باتىس باعىت ارمياسىنىڭ اسكەري اكىمشىلىك كوميتەتى شى - ۋودا ءماجىلىس اشىپ، باتىس باعىت ارمياسى قىزمەت كوميتەتىن قۇرۋدى ۇيعارىپ، قالعان 3000نان استام ادامدى باستاپ، 3 باعىتقا ءبولىنىپ پارتيزاندىق سوعىس جۇرگىزەدى، باتىس باعىت ارمياسىنىڭ قىزمەت كوميتەتى سول قانات تارماق اترەتىنە ىلەسىپ ارەكەت جاسايدى. لي شيانيان قولباسشىلىق ەتكەن باتىس باعىت ارمياسىنىڭ سول قانات تارماق اترەتى قار - مۇزدى القاپتا قايسارلىقپەن ىنتىماقتاسا شايقاس جاساپ، ارتقى شەپ قامداۋى بولماعان، وق - ءدارى تولىقتانباعان، ەشقانداي كومەك بولماعان جاعدايدا ءبىر مايدان قيان - كەسكى شايقاس جۇرگىزىپ، گانسۋ مەن شينجياڭنىڭ تۇتاسقان جەرى شىڭشىڭشياعا ۇزدىك - سوزدىق جەتەدى.

پارتيا ورتالىق كوميتەتى باتىس باعىت ارمياسىنىڭ شينجياڭعا جەتۋ ىسىنە ۇزبەي كوڭىل ءبولىپ، چىن يۇندى ماسكەۋدەن شينجياڭعا بارىپ سول قانات تارماق اترەتتى قارسى الۋعا ورنالاستىرادى. 4 - ايدىڭ 25 - كۇنى چىن يۇن اۋتوموبيل اترەتىن باستاپ شىڭشىڭشياعا بارىپ سول قانات تارماق اترەتتى قارسى الادى. "1 - مامىردى" قۇتتىقتاۋ زور جيىلىسىندا چىن يۇن بىلاي دەيدى: پارتيا ورتالىق كوميتەتى سىزدەرگە ۇزبەي قامقورلىق جاساپ كەلەدى، مەنى سىزدەردى قارسى الىپ ديحۋاعا باستاپ بارۋعا جىبەردى، توڭكەرىستە جەڭىس تە، جەڭىلىس تە بولادى، قازىر قالعان 400دەن استام ادامىمەن عانا ساناسۋعا كەلمەيدى، ءبىزدىڭ قىزىل ارميامىزدىڭ ءالى دە بار ەكەنىن، الداعى كۇندەگى جەڭىستى كورە ءبىلۋىمىز كەرەك، بۇل 400 نەشە ادام زورايىپ 4000 ادامعا، 40 مىڭ ادامعا، اۋەلى، 4 ميلليون ادامعا جەتەدى، جۇڭگو توڭكەرىسىنىڭ ەڭ سوڭعى جەڭىسى، ءسوز جوق، بىزگە ءتان بولادى.

5 - ايدىڭ 7 - كۇنى تۇندە سول قانات تارماق اترەتتەگى 400دەن استام كوماندير - جاۋىنگەر ديحۋاعا (بۇگىنگى ءۇرىمجى) جەتەدى، كەيىن كەلە باس تارماق اترەت بولىپ وزگەرتىلىپ قۇرىلادى. سول كەزدەگى ساياسي جاعدايدىڭ قاجەتىنە ساي كوماندير - جاۋىنگەرلەر ءبىر تۇتاس شينجياڭنىڭ اسكەري كيىمىن اۋىستىرىپ كيىپ، سىرتقا قاراتا ءبىر تۇتاس "جاڭا اسكەرلەر لاگەرى" دەپ اتالادى. كيىم اۋىستىرعان كەزدە، كەيبىرەۋلەر باسىن ەڭكەيتىپ ۇستىلەرىندەگى قىزىل ارميانىڭ اسكەري كيىمىن ايالاي سيپاپ، شەشىپ تاستاۋعا قيماسا، ال كەيبىرەۋلەر باس كيىمنىڭ ماڭدايىنداعى بەس جۇلدىزدى الىپ ىشكى كيىمدەرىنىڭ قالتاسىنا سالىپ قويدى.

پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ باس تارماق اترەتتى كوپ اسكەر ءتۇرىنىڭ اسكەري تەحنيكالىق مەكتەبىن قۇرۋ جونىندەگى نۇسقاۋىنىڭ روحىنا ساي، باس تارماق اترەت شىڭ شىساي وفيتسەرلەر مەكتەبىندەگى تاربيەشىلەردەن، وقىتۋ جابدىقتارى مەن سوۆەت وداعىنىڭ اسكەري وقىتۋشىلارىنان پايدالانىپ، ارميامىزعا وسىزاماندانعان اسكەري ىستەر تەحنيكالىق تىرەكتىلەرىن تاربيەلەۋدى ۇيعارادى. "جاڭا اسكەرلەر لاگەرى" ارميامىزدىڭ ەڭ ەرتەدەگى سايالاۋىت اسكەرلەر مەكتەبىنە اينالادى، كوماندير - جاۋىنگەرلەر زەڭبىرەك، سىمسىز تەلەگراف، ساۋىتتى اۋتوموبيل، اۋتوموبيل، اۋياتسيا سياقتى وسىزاماندانعان اسكەري ىستەر تەحنيكاسىن جۇيەلى تۇردە ۇيرەنەدى. شينجياڭدا تاربيەلەنگەن وسى سايلاۋىت اسكەرلەردىڭ تەحنيكالىق كۇشى جاپون شاپقىنشىلارىنا قارسى سوعىستا، ازاتتىق سوعىسىندا، سونداي - اق امەريكا جيھانگەرلىگىنە قارسى تۇرىپ، چاۋشيانعا كومەكتەسۋ سوعىسىندا ماڭىزدى رولىن ساۋلەلەندىرەدى. سول جىلدارى "جاڭا اسكەرلەر لاگەرىندە" جاتتىققان كوماندير - جاۋىنگەرلەر كەيىن كەلە ارميامىزدىڭ سايلاۋىت اسكەرلەر قوسىنىنىڭ تەحنيكالىق تىرەكتىلەرىنە جانە باسشىلىق كۇشىنە اينالادى.

1999 - جىلى ءۇرىمجى قالالىق پارتكوم مەن قالالىق ۇكىمەت شىحۋۋجيە 58 - ءنومىرلى اۋلانىڭ (بۇرىنعى جۇڭگو جۇمىسشى - شارۋا قىزىل ارمياسى باتىس باعىت ارمياسىنىڭ باس تارماق اترەتىنىڭ ەمدەۋ، بايلانىس جاساۋ بانى تۇرعان جەر) بايىرعى بەينەسى نەگىزىندە شىحۋۋجيە 37 - ءنومىرلى اۋلانى بۇرىنعى بەينەسىندەي ەتىپ قايتا سالادى ءارى جۇڭگو جۇمىسشى - شارۋا قىزىل ارمياسى باتىس باعىت ارمياسى باس تارماق اترەتىنىڭ ەسكەرتكىش سارايى دەپ اتايدى، بۇل ءدال وسى "جاڭا اسكەرلەر لاگەرى" دەگەن تاقتايشا ىلىنگەن باياعىنىڭ سارىنى ەسكەن اۋلا ەدى. وسى ارادا ادامدار سونىڭ ءبىر ايبىندى دا شۇعىلالى تاريحتى ەسكە تۇسىرە الادى.

(اۋتونوميالى رايوندىق پارتكوم پارتيا تاريحى جانە حۇجات زەرتتەۋ مەكەمەسى، اۋتونوميالى رايوندىق قوعامدىق عىلىمدار سالاسى بىرلەستىگى بىرلەسىپ دايىنداعان)

چىن يۇن: جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسىنىڭ شينجياڭدا تۇرعان تۇڭعىش ۋاكىلى

جەلبىرەگەن قىزىل تۋ
حيكايالار ⑥

□ انار بۇلت / شينجياڭ گازەتىنىڭ ءتىلشىسى گاۋۋا

8 - ارميانىڭ شينجياڭدا تۇراتىن ءىس باسقارماسى ەسكەرتكىش سارايىندا ايبىندى دا اسقاق ءبىر ءمۇسىن بوي سوزىپ تۇر. ول ۇستىنە اسكەري كيىم كيگەن، تۇڭعيىق قوس جانارىمەن السىقا كوز تاستاعان. بۇل جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسىنىڭ شينجياڭدا تۇرعان تۇڭعىش ۋاكىلى چىن يۇننىڭ ءمۇسىنى ەدى.

1937 - جىلى 3 - ايدىڭ 12 - كۇنى ورتالىق اسكەري ىستەر كوميتەتىنىڭ بۇيرىعى بويىنشا باتىستا حۋاڭحىدان ءوتىپ شايقاس جۇرگىزگەن باتىس باعىت ارمياسى اسكەري ىستەر كوميتەتىنە شۇعىل مالىمەت بەرىپ: باتىس باعىت ارمياسى "قازىر 3 تۋانعا دا جەتپەي قالدى"، "كۇندىز - ءتۇنى سوعىس سالۋعا شاراسىزبىز، وق - ءدارى تاۋسىلىپ بىتۋگە تايادى، قاتتى السىرەپ كەتتىك"، - دەيدى. چىن يۇن قىسىلتاياڭ ساتتە بۇيرىق قابىلداپ، تىلڭ دايىۋان قاتارلى 5 ادامدى باستاپ 4 - ايدىڭ 23 - كۇنى ديحۋاعا (قازىرگى ءۇرىمجى) جەتكەننەن كەيىن، باتىس باعىت ارمياسىنىڭ سول قانات تارماق اترەتىنىڭ شينجياڭعا كىرۋىن قارسى الۋعا دايىندالادى، سوۆەت وداعىنىڭ راقايالاسترۋى مەن كومەگىندە، شينجياڭ بيلەۋشىلەرىمەن كوپ رەت بايلانىس جاساپ، جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسى مەن شىڭ شىسايدىڭ جاپون شاپقىنشىلارىنا قارسى تۇرۋ ۇلتتىق بىرلىك سابىن قۇرادى.

4 - ايدىڭ 25 - كۇنى چىن يۇن اۋتوكولىك اترەتىن باستاپ ديحۋادان اتتانىپ، شىڭشىڭشياعا جول الادى. وسى كەزدە باتىس باعىت ارمياسىنىڭ سول قانات تارماق اترەتىنىڭ قالعان قوسىنىنداعى 407 ادام ەلسىز ءشول دالادا 4 كۇن، 4 ءتۇن جول ءجۇرىپ، شىڭشىڭشياعا ىركەس - تىركەس جەتەدى. جاقتارى ءشۇمىرەيىپ، كوپ قيىنشىلىقتاردى باستان وتكىزسە دە باتىرلىقپەن قايىمىقپاعان سول قانات تارماق اترەتىندەگى ءاربىر كادر مەن جاۋىنگەردى كورگەندە، چىن يۇن ىشتەي جۇرەگى قان جىلاپ، قاسىرەت شەگەدى. ول پارتيا ورتالىق كوميتەتى اتىنان وسى قاھارمان اسكەري بولىمنەن شىنايى حال سۇرايدى.

5 - ايدىڭ 8 - كۇنى تاڭ سارىدە چىن يۇن سول قانات تارماق اترەتىنىڭ قالعان قوسىندارىن باستاپ، تولىق قارۋلانىپ ديحۋاعا جەتەدى. وسىدان سوڭ سول قانات تارماق اترەتىنىڭ قالعان قوسىندارى باس تارماق اترەتى بولىپ وزگەرتىلىپ قۇرىلىپ، سىرتقا "جاڭا اسكەرلەر لاگەرى" دەپ اتالادى. چىن يۇن جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسىنىڭ شينجياڭدا تۇراتىن تۇڭعىش ۋاكىلى بولىپ، شىڭ شىسايمەن بولعان بىرلىكساپ قىزمەتىنە جاۋاپتى بولادى ءارى "جاڭا اسكەرلەر لاگەرىنە" باسشىلىق ەتەدى. چىن يۇن "جاڭا اسكەرلەر لاگەرىن" ساياسي، مادەنيەت بىلىمدەرىن ۇيرەنۋگە ۇيىمداستىرادى ءارى شىڭ شىسايمەن بولعان بىرلىكساپ قارىم - قاتىناسىنان پايدالانىپ، سوۆەت وداعى مەن شىڭ شىسايدىڭ اسكەري وقىتۋشىلارىن ۇستاز ەتىپ، وسى زامانعى اسكەري ىستەر عىلىم - تەحنيكاسىن ۇيرەنۋدى دابىرالى ورىستەتەدى. "جاڭا اسكەرلەر لاگەرى" ارميامىزدىڭ ەڭ ەرتەدەگى سايلاۋىت اسكەرلەر مەكتەبىنە اينالىپ، شينجياڭ پارتيامىزدىڭ ەرەكشە اسكەري ىستەر تەحنيكاسى كادرلارىن تاربيەلەيتىن جانە جەتىلدىرەتىن بازاعا اينالادى.

1937 - جىلى 10 - ايدا چىن يۇن قاتارلى ادامدار تاعى دا پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ ورنالاستىرۋى بويىنشا شىڭ شىسايمەن كوپ رەت كەڭەسۋ ارقىلى ديحۋادا 8 - ارميانىڭ شينجياڭدا تۇراتىن ءىس باسقارماسىن قۇرادى. 8 - ارميانىڭ شينجياڭدا تۇراتىن ءىس باسقارماسىنىڭ قۇرىلۋىنا ىلەسە، يان - اننىڭ شينجياڭ ارقىلى ماسكەۋمەن تۇتاساتىن قىزىل قاتىناس جەلىسىنىڭ اشىلۋى جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسىنىڭ "سوۆەت وداعى اراسىندا ازاتتىق ماتەريالدار تاسىمالى مەن ادامداردىڭ بارىس - كەلىس جاساۋ جولىن" ساقتاۋىنا مۇمكىندىك جاسادى. جاپون شاپقىنشىلارىنا قارسى سوعىس كەزىندە شينجياڭ حالىقتارىنىڭ جۇڭگوعا بەرگەن ازاتتىق ماتەريالدارى جاپون شاپقىنشىلارىنا قارسى سوعىستىڭ الدىڭعى شەبىنە تاسىمالدايتىن ماڭىزدى ارناسىنا اينالۋمەن بىرگە، ەڭ ماڭىزدى حالىقارالىق قاتىناستىڭ جول تورابىنا دا اينالدى.

چىن يۇن جولداس شينجياڭدا 200 نەشە كۇندىز - ءتۇن كۇرەس جۇرگىزىپ، قىزمەت ىستەپ، شينجياڭ قوعامىنىڭ العا باسۋى مەن داماۋىنا ەرەسەن ۇلەس قوستى، شينجياڭداعى ءار ۇلت حالقىنىڭ كوكەيىنە جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسىنىڭ شۇعىلالى وبرازىن ورناتتى. بۇل كۇندەرى چىن يۇن قىزمەت ىستەگەن 8 - ارميانىڭ شينجياڭدا تۇراتىن ءىس باسقارماسى اۋتونوميالى رايون دارەجەلى وتانشىلدىق تاربيە بازاسىنا، مەملەكەتتىك جاستار مەن ورەندەر تاربيەسى بازاسىنىڭ بىرىنە اينالدى. چىن يۇننىڭ ءمۇسىنىنە ىنتى - قۇرمەتپەن قاراعان، وسى تاريحتى بىلەتىن ادامدار بارلىق اعا بۋىن توڭكەرىسشىلەردىڭ شينجياڭعا قوسقان ۇلەسىنە جانە تاماشا ادامگەرشىلىگىنە اسەرلەنبەي تۇرا المايدى.

(اۋتونوميالى رايوندىق پارتكوم پارتيا تاريحى جانە حۇجات زەرتتەۋ مەكەمەسى، اۋتونوميالى رايوندىق قوعامدىق عىلىمدار سالاسى بىرلەستىگى بىرلەسىپ دايىنداعان)

"جاڭا اسكەرلەر لاگەرىنەن" شىققان العاشقى توپتاعى "قىزىل ۇشقىشتار شىسى"

جەلبىرەگەن قىزىل تۋ
حيكايالار ⑦

□ انار بۇلت / شينجياڭ گازەتىنىڭ ءتىلشىسى ۋاڭ چۇنحۋا

اۋە ارمياسىنىڭ شاۋجياڭى يۋان بين كوزى تىرىسىندە «ۇمىتىلماس شينجياڭ اۋياتسيا اترەتى» دەگەن ەسسە جازىپ، تيانشان تاۋىنىڭ ەتەگىندەگى سول ءبىر قىزىل تاريحتى ءبىزدىڭ كوز الدىمىزعا قايتا اكەلگەن ەدى.

يۋان بين پارتيامىز، ارميامىز تاربيەلەگەن العاشقى توپتاعى ۇشقىشتاردىڭ ءبىرى، امەريكا جيھانگەرلىگىنە قارسى تۇرىپ، چاۋشيانعا كومەكتەسۋ سوعىسى مايدانىندا ول جۇڭگو حالىق ەرىكتىلەر ارمياسى اۋە ارمياسى 3 - شىسىن باستاپ 86 كۇن شايقاسقا قاتىناسىپ، امەريكا ارمياسىنىڭ 55 ۇشاعىن اتىپ ءتۇسىرىپ، 8 ۇشاقتى اتىپ زاقىمداۋداي شايقاس ناتيجەسىن جاراتقان. ءتۇراعا ماۋ زىدۇڭ ءوز قولىمەن "اۋە ارمياسى 3 - شىسىن قۇتتىقتايمىن" دەپ جازعان.

يۋان بين "جاڭا اسكەرلەر لاگەرىنەن" "ۇشىپ شىققان"، ول جەردە ارميامىزدىڭ العاشقى توپتاعى "قىزىل ۇشقىشتار شىسى" شىققان ەدى.

1937 - جىلى جۇڭگو جۇمىسشى - شارۋا قىزىل ارمياسى باتىس باعىت ارمياسىنىڭ سول قانات تارماق اترەتىنىڭ قالعان 407 كوماندير - جاۋىنگەرى ديحۋاعا (قازىرگى ءۇرىمجى) كەلىپ، باس تارماق اترەت بولىپ وزگەرتىلىپ قۇرىلادى، ساياسي جاعدايدىڭ قاجەتىنەن ول سىرتقا "جاڭا اسكەرلەر لاگەرى" دەپ اتالادى. پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ باس تارماق اترەتتى كوپ ءتۇرلى اسكەر ءتۇرىنىڭ اسكەري تەحنيكالىق مەكتەبى ەتىپ قۇرىپ شىعۋ جونىندەگى نۇسقاۋىنىڭ روحىنا ساي، باس تارماق اترەت شىڭ شىساي وفيتسەرلەر مەكتەبىندەگى تاربيەشىلەردەن، وقىتۋ جابدىقتارى مەن سوۆەت وداعىنىڭ اسكەري وقىتۋشىلارىنان پايدالانۋدى ۇيعارىپ، ارميامىزعا وسىزاماندانعان اسكەري تەحنيكالىق تىرەكتىلەر تاربيەلەيدى.

سول جىلى كۇزدە جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسى ورتالىق كوميتەتىنىڭ بەكىتۋىمەن، ىلگەرىندى - كەيىندى باس تارماق اترەتتەن 25 ادام شىعارىپ، يان - اننان 19 ادام تاڭداپ، شينجياڭ اۋياتسيا اترەتىنە ۇيرەنۋگە جىبەرەدى، كۇرسانتتار ۇشۋ جانە مەحانيكا سىندى 2 كلاسقا بولىنەدى. "سول كەزدە ۇيرەنگەن ساباقتاردان «ۇشۋ قايداسى»، «ۇشاق قۇراستىرۋ قايداسى»، «ۇشاق ديناميكاسى»، «اۋياتسيانىڭ داموۋ تاريحى» سياقتىلار بار ەدى"، - دەپ جازادى يۋان بين ماقالاسىندا. ال ءبىلىم دەڭگەيىنىڭ ەڭ جوعارىسى جوعارى باستاۋىشتىق قانا دەڭگەيدەگى كۇرسانتتارعا داشۋەنىڭ ساباقتارىن ۇيرەنۋ تۋرا كەلەدى، بۇل ەكەۋىنىڭ ورتاسىندا اسۋ بەرمەس اسقار تاۋ كولدەنەڭدەپ جاتىر دەگەن ءسوز.

ءبىراق ولار بۇل اسۋدان اسىپ، تابىسقا جەتتى! 2 ايدان كەيىن كۇرسانتتاردىڭ بارلىعى نازاريالىق باعالاۋدا 5 نومىرلىق جۇيەدە 4 نومىردەن جوعارى ناتيجەگە جەتىپ، شينجياڭ اۋياتسيا اترەتىندەگى تاربيەشىلەردى تاڭ قالدىرادى، "بۇل اۋياتسيا اترەتىنىڭ ەڭ جاقسى ءبىر كەزەك كۇرسانتتارى!". ال ولاردىڭ بۇعان قالاي قول جەتكىزگەندىگىن تەك كۇرسانتتاردىڭ وزدەرى عانا بىلەتىن.

چىن يۇن بىلاي دەگەن ەدى: "سەندەر العاشقى توپتاعى قىزىل ۇشقىش شىسى بولاسىڭدار، قىزىل اۋە ارمياسىنىڭ العاشقى توپتاعى تىرەكتىلەرىسىڭدەر، ءبىلىم دەڭگەيىمىز تومەن دەپ، باسقالار كوزگە ىلمەيدى دەپ قورىقپاڭدار، قايسىپاس قايسارلىق بولۋ، قاجىرلىلىقپەن ۇيرەنۋلەرىڭ، ءسوز جوق، تەحنيكانى يگەرىپ شىعۋلارىڭ كەرەك". كۇرسانتتار ءوزارا كومەكتەسىپ ۇيرەنۋ گرۋپپالارى بولىپ ۇيىمداسىپ، ءبىر بەلگىلەمە جاسايدى: سول كۇنگى ساباقتاردى، ءسوز جوق، سول كۇنى ءتۇسىنىپ الۋ، ءارقايسى ءوزارا كومەكتەسۋ گرۋپپالارى بىردە - ءبىر ادامنىڭ قاتاردان قالماۋىن كوتەرمەلەپ الىپ، جاۋاپتى بولۋ كەرەك.

"ءبىز قارلى تاۋدان اسىپ، سازدى جەردەن وتىپ، ارىنەن نازاريا وتكەلىن الدىق"، - دەيدى يۋان بين ەسسەسىندە. 1939 - جىلى 9 - ايدا جوۋ ىنلاي سوۆەت وداعىنا ەمدەلۋگە بارار جولدا ديحۋادان وتەردە، ارنايى تۇردە ۇشقىشتار كلاسىنان لۋ ليپيڭنىڭ، مەحانيكا كلاسىنان يان جىڭگاڭنىڭ مالىمەتىن تىڭدايدى، ول كۇرسانتتاردىڭ 2 ءتۇرلى ۇشاقتى مەڭگەرىپ، باپتاي الاتىن بولعاندىعىن ەستىگەندە ايرىقشا قۋانىپ: "چىن يۇن جولداس ءبىر جاقسى ءىس ىستەپتى، كەيىن ءبىزدىڭ اۋە ارمياسىن قۇراتىن تىرەكتىلەرىمىز، ءبىزدىڭ باسارلارىمىز بار ەكەن"، - دەيدى.

4 جىلدىق ۇيرەنۋ ارقىلى ۇشقىشتار كلاسىنداعى كۇرسانتتار 1942 - جىلى 4 - ايدا وقۋ تاۋىسىپ، 25 كۇرسانتتىڭ 21ى وقۋلارىن اياقتاتادى. كۇرسانتتار شينجياڭ اۋياتسيا اترەتىندە قالىپ ۇشۋ تەحنيكاسىن ۇزدىكسىز بەكەمدەيتىن، جوعارىلاتاتىن ساتتە، شىڭ شىساي اشىقتان - اشىق سوۆەت وداعىنا قارسى شىعادى، كوممۋنيستىك پارتياعا قارسى شىعادى. 1942 - جىلى 7 - ايدىڭ 10 - كۇنى اۋياتسيا اترەتىندەگى جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسىنىڭ كۇرسانتتارى تۇگەلدەي كوشىپ شىعارىلىپ، مىرزا قاماققا الىنىپ، 1944 - جىلى 11 - ايدا 2 - تۇرمەگە قامالادى.

پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ بەلسەندى تۇردە قۇتقارۋىندا، 1946 - جىلى 7 - ايدىڭ 11 - كۇنى ولار جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسىنىڭ شينجياڭدا قامالعان باسقا دا مۇشەلەرىمەن جانە وتباسىنداعىلارىمەن بىرگە جەڭىسپەن يان - انعا ورالادى. 9 - ايدىڭ 20 - كۇنى ولار يان - اننان شىعىس سولتۇستىككە بارىپ، سول جەردە جۇڭگو حالىق ازاتتىق ارمياسىنىڭ تۇڭعىش اۋياتسيا مەكتەبىن قۇرادى.

قىزىل تۇقىم سوڭىندا كوك تىرەگەن ءزاۋلىم بايتەرەك بولىپ ءوسىپ شىعادى. وسى توپ "قىزىل ۇشقىشتار شىسى" پارتيامىزدىڭ، ارميامىزدىڭ اۋە ارمياسىن قۇرۋداعى ماڭىزدى نەگىزى بولىپ، ازاتتىق سوعىسىندا جانە امەريكا جيھانگەرلىگىنە قارسى تۇرىپ، چاۋشيانعا كومەكتەسۋ سوعىسىندا اسا ماڭىزدى رول اتقارادى. ولاردىڭ باسىم كوپشىلىگى جاڭا جۇڭگو قۇرىلعاننان كەيىن جۇن دارەجەلىدەن جوعارى كادر بولىپ، حالىق اۋە ارمياسىنىڭ قۇرىلۋى مەن داموۋىنا، زورايۋىنا ماڭىزدى ۇلەس قوسادى، بۇلاردىڭ ىشىندە كەيىن نانجيڭ اسكەري رايونى اۋە ارمياسىنىڭ سىلىڭيۋانى بولعان يۋان بين دە بار ەدى.

(اۋتونوميالى رايوندىق پارتكوم پارتيا تاريحى جانە حۇجات زەرتتەۋ مەكەمەسى، اۋتونوميالى رايوندىق قوعامدىق عىلىمدار سالاسى بىرلەستىگى بىرلەسىپ دايىنداعان)